

Φύλο και ειδικότητα των εκπαιδευτικών που υλοποίησαν Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Κρήτη, κατά την ενδεκαετία 2003-2014

Κωνσταντίνα Αρετάκη¹, Πολυξένη Ράγκου² και Νικόλαος Ανδρεαδάκης³

¹ Εκπαιδευτικός-Φιλολόγος, Msc, Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση ν. Ρεθύμνου
konstantinaa@hotmail.com

² Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος,
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
pragkou@for.auth.gr

³ Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του
Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
nandread@aegean.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα έρευνα αναφέρεται στο φύλο και στην ειδικότητα των εκπαιδευτικών που ασχολήθηκαν με Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΠΠΕ) το διάστημα 2003-2014 στα σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Κρήτης. Τα στοιχεία αντλήθηκαν μέσα από τους ετήσιους καταλόγους που βρίσκονται στις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας οι γυναίκες εκπαιδευτικοί υπερέχουν ποσοτικά στην υλοποίηση ΠΠΕ σε σχέση με τους άντρες συναδέλφους τους. Επίσης, η ειδικότητα που εμπλέκεται περισσότερο σε ΠΠΕ είναι αυτή των Φιλολόγων και ακολουθούν οι καθηγητές Φυσικών Επιστημών, οι καθηγητές Φυσικής Αγωγής, οι Μαθηματικοί, οι καθηγητές Πληροφορικής, οι Τεχνολόγοι, οι καθηγητές Αγγλικών, οι ειδικοί των ΠΕ18 που απασχολούνται στα ΕΠΑΛ και στις ΕΠΑΣ και τέλος όλες οι άλλες ειδικότητες με μειούμενα ποσοστά. Ωστόσο, αναφορικά με την ειδικότητα του Συντονιστή εκπαιδευτικού του προγράμματος, οι καθηγητές Φυσικών Επιστημών παίρνουν το προβάδισμα και ακολουθούνται από τους Φιλολόγους, τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής και τους Μαθηματικούς.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Εκπαιδευτική έρευνα

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Κρήτη, εκπαιδευτικοί, φύλο, ειδικότητα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το έτος 2014 αποτέλεσε κομβικό σημείο για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (ΠΕ). Είναι το έτος που ολοκληρώνεται το Πρόγραμμα της UNESCO «Δεκαετία της Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη» (2005-2014), κατά τη διάρκεια του οποίου επιχειρήθηκε η αναδόμηση της ΠΕ πάνω σε μια νέα φιλοσοφία και τέθηκαν νέες στρατηγικές για την συνέχιση της πορείας της ως μιας Εκπαίδευσης για την Αειφορία [«Παγκόσμιο Πρόγραμμα Δράσης για την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη» (UNESCO, 2013)]. Η «Δεκαετία» προσπάθησε να κάνει την Περιβαλλοντική

Εκπαίδευση να συνδιαλαγεί με την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΕΑΑ), προκειμένου η πρώτη να οδηγηθεί σε διαδρομές σύμφωνες με τις ιδέες και τις αξίες της αειφορίας (Μήλιου, 2010).

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι καθοριστικός και διαφοροποιημένος. Οι προσωπικές του θεωρίες και αντιλήψεις, ως αντικείμενο συνεχούς προβληματισμού επανεξέτασης και επαναπροσδιορισμού της έννοιας της αειφόρου ανάπτυξης, επηρέασαν την προσέγγιση των περιβαλλοντικών ζητημάτων αλλά και τη θεματολογία των Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΠΠΕ) (Δημητρίου, 2002).

Με βάση τα παραπάνω, το ερώτημα που τίθεται είναι αν υπάρχει ενδιαφέρον για τα ΠΠΕ ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην Κρήτη, κατά το διάστημα 2003-2014, και πώς κατανέμεται αυτό ανάλογα με το φύλο και την ειδικότητα τους.

Η παρούσα εργασία αποτελεί μέρος ευρύτερης έρευνας (Αρετάκη, 2014), που είχε ως σκοπό την αποτίμηση της πορείας της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και του θεματικού προσανατολισμού της στην πράξη, μέσα από τα Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που υλοποιήθηκαν σε όλες τις κατηγορίες σχολείων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Κρήτης (νομοί Λασιθίου, Ηρακλείου, Ρεθύμνου, Χανίων) κατά την περίοδο 2003-2014, καλύπτοντας έτσι τη Δεκαετία της Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη (2005-2014).

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Τον πληθυσμό της έρευνας αποτέλεσαν το σύνολο των ΠΠΕ που σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν στους τέσσερις νομούς Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Κρήτης, από τη σχολική χρονιά 2003-2004 μέχρι και τη σχολική χρονιά 2013-2014 και αριθμεί 2.023 ΠΠΕ. Η στατιστική επεξεργασία και η ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων για την εξαγωγή των αποτελεσμάτων διενεργήθηκε με το στατιστικό πακέτο για τις κοινωνικές επιστήμες S.P.S.S. έκδοση 20 και το πρόγραμμα Excel.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Φύλο εκπαιδευτικών που συμμετέχουν σε Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Το διάστημα 2003-2014 υλοποιήθηκαν στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση στους τέσσερις νομούς της Κρήτης 2.023 ΠΠΕ, στα οποία συμμετείχαν 4.383 εκπαιδευτικοί. Από αυτούς οι 2.655 είναι γυναίκες και οι 1.728 είναι άντρες (Πίνακας 1).

Εξετάζοντας πιο αναλυτικά την κατανομή των γυναικών και αντρών εκπαιδευτικών που συμμετέχουν στα προγράμματα ανά έτος και ανά νομό, διαπιστώνουμε μια ομαλή διακύμανση στα ποσοστά, όπου όμως σε όλες τις περιπτώσεις οι γυναίκες εκπαιδευτικοί εξακολουθούν να παραμένουν περισσότερες από τους άντρες. Πιο συγκεκριμένα, για τις γυναίκες εκπαιδευτικούς, η ετήσια κατανομή κυμαίνεται ανάμεσα στο 55% με 66% ετησίως και αντίστοιχα στους άντρες στο 34% με 45% (Πίνακας 1). Σε επίπεδο Διεύθυνσης Εκπαίδευσης τα ποσοστά κυμαίνονται ομαλά στο νομό Λασιθίου, Ρεθύμνου και Χανίων, με τη διαφορά να διατηρείται στις 10 περίπου ποσοστιαίες μονάδες, όπως και προηγουμένως, όμως στο νομό Ηρακλείου οι γυναίκες εκπαιδευτικοί φαίνεται να συμμετέχουν πολύ περισσότερο σε ΠΠΕ από ό,τι οι άντρες, όπως φαίνεται στον Πίνακα 2.

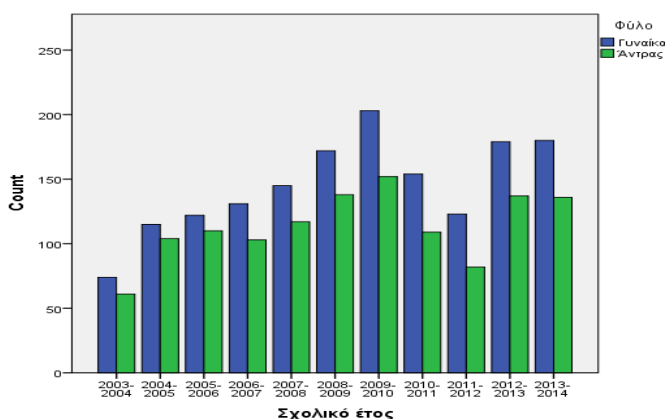
Πίνακας 1: Αριθμός και ποσοστό εκπαιδευτικών σε ΠΠΕ ανά φύλο και ανά έτος

Σχολικό έτος	Γυναίκα		Άντρας		Σύνολο εκπαιδευτικών	Σύνολο προγραμμάτων
	N	%	N	%		
2003-2004	122	58,9%	85	41,1%	207	107
2004-2005	175	55,0%	143	45,0%	318	156
2005-2006	198	56,9%	150	43,1%	348	167
2006-2007	199	60,1%	132	39,9%	331	165
2007-2008	213	57,7%	156	42,3%	369	190
2008-2009	256	59,4%	175	40,6%	431	212
2009-2010	303	59,5%	206	40,5%	509	260
2010-2011	259	62,0%	159	38,0%	418	211
2011-2012	229	66,0%	119	34,0%	347	139
2012-2013	355	62,9%	209	37,1%	564	209
2013-2014	346	64,1%	194	35,9%	540	207
Σύνολο	2655	60,6%	1728	39,4%	4383	2023

Πίνακας 2: Αριθμός και ποσοστό εκπαιδευτικών σε ΠΠΕ ανά φύλο και ανά ΔΔΕ

Διεύθυνση Εκπαίδευσης	Γυναίκα		Άντρας		Σύνολο εκπαιδευτικών	Σύνολο προγραμμάτων
	N	%	N	%		
ΔΔ. Λασιθίου	377	55,0%	308	45,0%	685	338
ΔΔ. Ηρακλείου	1192	65,8%	620	34,2%	1812	808
ΔΔ. Ρεθύμνου	505	59,8%	339	40,2%	844	376
ΔΔ. Χανίων	581	55,8%	461	44,2%	1041	501
Σύνολο εκπαιδευτικών	2655	54,9%	1728	35,7%	4383	2023

Στο Γράφημα 1, βλέπουμε ότι στο σύνολο των εκπαιδευτικών διαγράφεται μια σταδιακή αύξηση της συμμετοχής των γυναικών για την πρώτη επταετία, φτάνοντας στο πιο υψηλό ποσοστό τη χρονιά 2009-2010, η οποία σχετίζεται και με την ανάλογη αύξηση του αριθμού των προγραμμάτων τις αντίστοιχες χρονιές. Για τους άντρες εκπαιδευτικούς η πορεία συμμετοχής, αν και δείχνει μια αυξητική τάση, ωστόσο δεν είναι τόσο ομαλή, καθώς παρουσιάζονται αυξομειώσεις. Την επόμενη διετία ανιχνεύεται μια σταδιακή πτώση στους αριθμούς συμμετοχής τόσο των γυναικών, όσο και των ανδρών, για να επέλθει στη συνέχεια μια απότομη άνοδος και εξομάλυνση την τελευταία διετία τόσο στους άνδρες, όσο και στις γυναίκες εκπαιδευτικούς (2012-2013 και 2013-2014), ακολουθώντας τις ανάλογες αυξομειώσεις στον αριθμό των προγραμμάτων που υλοποιούνται τα αντίστοιχα έτη.

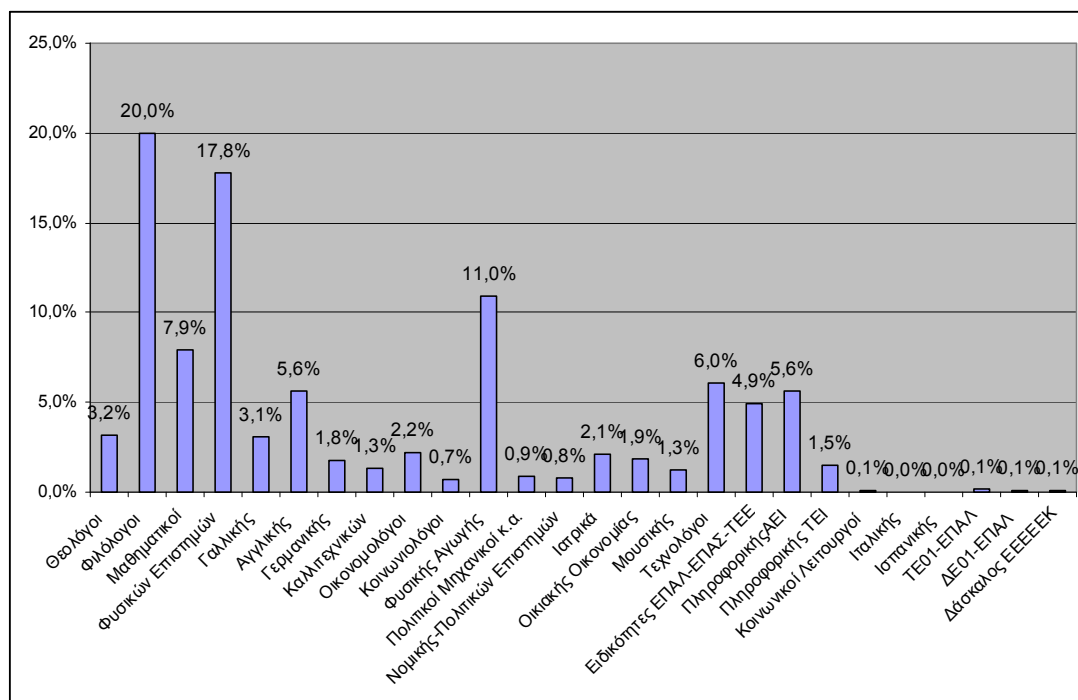

Γράφημα 1: Αριθμός εκπαιδευτικών σε ΠΠΕ ανά φύλο και ανά έτος

Ειδικότητες των εκπαιδευτικών που συμμετέχουν σε Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Στα 2.023 Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που υλοποιούνται στην Κρήτη, συμμετέχουν 4.383 εκπαιδευτικοί. Όμως, δε διατίθενται στοιχεία για τις ειδικότητες όλων των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών, παρά μόνο για 3.506 εκπαιδευτικούς. Επομένως, τα παρακάτω συγκεντρωτικά αποτελέσματα αφορούν στους εκπαιδευτικούς αυτούς.

Το Γράφημα 2 δίνει την εικόνα των ειδικοτήτων των εκπαιδευτικών που συμμετέχουν στο σύνολο των προγραμμάτων και για τους τέσσερις νομούς της Κρήτης. Προηγούνται οι Φιλολόγοι, ακολουθεί ο κλάδος των Φυσικών Επιστημών, οι καθηγητές της Φυσικής Αγωγής, οι Μαθηματικοί, οι Πληροφορικοί, ο κλάδος ΠΕ17 (τεχνολόγοι), οι καθηγητές Αγγλικής Γλώσσας και οι ειδικότητες του κλάδου ΠΕ18, που απασχολούνται κυρίως στα ΕΠΑΛ και στις ΕΠΑΣ. Έπονται οι υπόλοιπες ειδικότητες με μικρά ποσοστά.

Γράφημα 2: Ποσοστό εκπαιδευτικών που συμμετέχουν σε ΠΠΕ, ανά ειδικότητα, στην Κρήτη συνολικά, κατά το διάστημα 2003-2014

Αν θέλαμε τώρα να παρακολουθήσουμε την ετήσια εξέλιξη της συμμετοχής των εκπαιδευτικών και τις αντίστοιχες ειδικότητες τους, παρατίθεται ο Πίνακας 3. Τα αποτελέσματα παραμένουν σχεδόν τα ίδια με αυτά στο σύνολο όλων των ετών. Οι Φιλολόγοι υπερτερούν έναντι των καθηγητών Φυσικών Επιστημών όλα τα χρόνια, εκτός από το 2008-2009, και τη διετία από το 2011 μέχρι το 2013, αν και η διαφορά είναι σχετικά μικρή. Παρόλο που οι καθηγητές Φυσικής Αγωγής στο σύνολο όλων των ετών βρίσκονται πίσω από τους καθηγητές των Φυσικών Επιστημών, υπήρξε μια χρονιά, το 2007-2008, που τους είχαν ξεπεράσει, ενώ το 2006-2007 βρίσκονταν ελάχιστα πίσω από τους Μαθηματικούς, παρόλο που όλες τις άλλες χρονιές υπερέχουν αριθμητικά, έναντι αυτών. Αίσθηση προκαλεί και το γεγονός ότι για μια σχολική χρονιά, το 2009-2010, η ειδικότητα των Τεχνολόγων (ΠΕ 17) έρχεται

τέταρτη, μετά τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής, αφήνοντας πίσω ακόμα και τους Μαθηματικούς.

Στην εξέταση της ποσοστιαίας συμμετοχής των ειδικοτήτων ετησίως, διαπιστώνεται ότι κάθε ειδικότητα λειτουργεί ανεξάρτητα από την άλλη και δεν ακολουθεί με τον ίδιο ρυθμό τις αυξομειώσεις των άλλων ειδικοτήτων. Έτσι, για παράδειγμα, οι Φιλολόγοι εμφανίζουν το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής το 2003-2004 (29,9%) και τα μικρότερα την τριετία 2007-2010 (16,9%, 16,3% και 17,6%). Γενικά παρατηρείται μια σταδιακή μείωση της συμμετοχής των Φιλολόγων από το 2004-2005 και για τα επόμενα πέντε χρόνια, ενώ από το 2010-2011 και εξής το ποσοστό ανεβαίνει και σταθεροποιείται, χωρίς όμως να αγγίζει αυτά των πρώτων χρόνων, ίσως λόγω της συμμετοχής περισσότερων ειδικοτήτων στα προγράμματα. Οι καθηγητές Φυσικών Επιστημών εμφανίζουν επίσης το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής τους την χρονιά 2003-2004 (23,9%), αλλά το 2007-2008 πέφτει σε πάρα πολύ χαμηλά επίπεδα (9%). Όπως και οι Φιλολόγοι, έτσι και οι Φυσικοί δείχνουν να μην αναλαμβάνουν τόσα πολλά προγράμματα σε σχέση με τις άλλες ειδικότητες από το 2004-2005 και για τα επόμενα πέντε χρόνια, με αρκετές αποκλίσεις όμως στις αυξομειώσεις, ενώ η εικόνα σταθεροποιείται την τελευταία τριετία της έρευνας με μια μικρή ανοδική τάση.

Οι καθηγητές Φυσικής Αγωγής, αντίθετα, παρουσιάζουν μια σταθερή εικόνα στο σύνολο της ενδεκαετίας, με μικρές διακυμάνσεις, καταγράφοντας τα χαμηλότερα ποσοστά συμμετοχής τα σχολικά έτη 2003-2004 (7,7%) και 2010-2011 (8,8%) και τα υψηλότερα τη διετία 2007-2008 (13,8%) και 2009-2010 (13,8%). Κάτι ανάλογο συμβαίνει με τους Μαθηματικούς, οι οποίοι παρουσιάζουν το χαμηλότερο ποσοστό το 2003-2004 (4,3%) και το υψηλότερο το 2006-2007 (11%). Οι Θεολόγοι αντίθετα, την ίδια χρονιά έχουν το μικρότερο ποσοστό συμμετοχής (1,7%), όπως και το 2008-2009 (1,9%) και το μεγαλύτερο το 2011-2012 (4,2%), ενώ κατά τα άλλα, όπως και οι καθηγητές Φυσικής Αγωγής και Μαθηματικών, δείχνουν να έχουν κάποια σταθερή πορεία συμμετοχής. Στους καθηγητές των ξένων γλωσσών, η συμμετοχή των καθηγητών Γερμανικής είναι η πιο χαμηλή σε σχέση με τις άλλες δύο γλώσσες, αλλά φαίνεται να αυξάνει σταθερά με κάποιες μικρές αυξομειώσεις, όπως ακριβώς και των καθηγητών Γαλλικής, που ακολουθούν σε ποσοστά, φτάνοντας στο πιο υψηλό ποσοστό τη χρονιά 2009-2010 (4,6%), ενώ τέλος, οι καθηγητές Αγγλικής Γλώσσας για τα πρώτα έξι χρόνια δείχνουν να αυξάνονται σε αριθμό φτάνοντας την έκτη χρονιά, 2008-2009, το ποσοστό του 8,5%, αλλά την αμέσως επόμενη χρονιά πέφτουν στο μισό σχεδόν (4,2%) και συνεχίζουν να παραμένουν το ίδιο χαμηλά.

Πίνακας 3: Αριθμός εκπαιδευτικών που συμμετέχουν στα ΠΠΕ ανά ειδικότητα και ανά έτος και ποσοστό εκπαιδευτικών ανά ειδικότητα επί του συνόλου των εκπαιδευτικών στο ίδιο έτος, στην Κρήτη συνολικά για το διάστημα 2003-2014

	2003-2004		2004-2005		2005-2006		2006-2007		2007-2008		2008-2009		2009-2010		2010-2011		2011-2012		2012-2013		2013-2014		Σύνολο	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Θεολόγοι	4	3,4	7	3,3	8	3,8	4	1,7	5	2,6	6	1,9	17	3,4	10	2,9	14	4,2	16	3,0	20	3,9	111	3,2
Φιλολόγοι	35	29,9	52	24,4	49	23,3	49	20,8	32	16,9	52	16,3	88	17,6	68	20,0	71	21,5	102	19,1	103	19,9	701	20,0
Μαθηματικοί	5	4,3	17	8,0	19	9,0	26	11,0	13	6,9	29	9,1	37	7,4	26	7,6	20	6,1	41	7,7	44	8,5	277	7,9
Φυσικών Επιστημών	28	23,9	35	16,4	38	18,1	37	15,7	17	9,0	57	17,9	82	16,4	62	18,2	76	23,0	105	19,7	87	16,8	624	17,8
Γαλλικής	0	0,0	3	1,4	6	2,9	6	2,5	5	2,6	7	2,2	23	4,6	11	3,2	10	3,0	23	4,3	14	2,7	108	3,1
Αγγλικής	5	4,3	13	6,1	17	8,1	19	8,1	12	6,3	27	8,5	21	4,2	14	4,1	15	4,5	26	4,9	29	5,6	198	5,6
Γερμανικής	0	0,0	2	0,9	0	0,0	1	0,4	3	1,6	4	1,3	9	1,8	10	2,9	10	3,0	14	2,6	10	1,9	63	1,8
Καλλιτεχνικών	1	0,9	3	1,4	4	1,9	4	1,7	4	2,1	7	2,2	6	1,2	1	0,3	2	0,6	7	1,3	8	1,5	47	1,3
Οικονομολόγοι	4	3,4	8	3,8	3	1,4	1	0,4	9	4,8	8	2,5	9	1,8	8	2,4	5	1,5	8	1,5	13	2,5	76	2,2
Κοινωνιολόγοι	0	0,0	0	0,0	2	1,0	2	0,8	2	1,1	2	0,6	4	0,8	3	0,9	2	0,6	4	0,7	3	0,6	24	0,7
Φυσικής Αγωγής	9	7,7	24	11,3	24	11,4	25	10,6	26	13,8	44	13,8	57	11,4	30	8,8	33	10,0	54	10,1	58	11,2	384	11,0
Πολιτικοί Μηχανικοί κ.ά.	1	0,9	2	0,9	0	0,0	1	0,4	1	0,5	1	0,3	4	0,8	5	1,5	3	0,9	5	0,9	7	1,4	30	0,9
Νομικής-Πολιτικών Επιστημών	1	0,9	1	0,5	4	1,9	1	0,4	0	0,0	4	1,3	4	0,8	6	1,8	2	0,6	0	0,0	6	1,2	29	0,8
Ιατρικά	5	4,3	3	1,4	6	2,9	9	3,8	7	3,7	9	2,8	10	2,0	4	1,2	5	1,5	9	1,7	7	1,4	74	2,1
Οικιακής Οικονομίας	4	3,4	1	0,5	1	0,5	4	1,7	1	0,5	7	2,2	11	2,2	9	2,6	10	3,0	7	1,3	10	1,9	65	1,9
Μουσικής	1	0,9	4	1,9	4	1,9	4	1,7	3	1,6	3	0,9	9	1,8	2	0,6	0	0,0	9	1,7	5	1,0	44	1,3
Τεχνολόγοι	6	5,1	6	2,8	7	3,3	19	8,1	18	9,5	20	6,3	44	8,8	24	7,1	16	4,8	25	4,7	27	5,2	212	6,0
Ειδικότητες ΕΠΑΛ-ΕΠΑΣ-ΤΕΕ	1	0,9	16	7,5	5	2,4	7	3,0	13	6,9	11	3,4	24	4,8	16	4,7	14	4,2	43	8,1	23	4,4	173	4,9
Πληροφορικής ΑΕΙ	7	6,0	11	5,2	10	4,8	14	5,9	12	6,3	15	4,7	32	6,4	20	5,9	16	4,8	26	4,9	34	6,6	197	5,6
Πληροφορικής ΤΕΙ	0	0,0	5	2,3	3	1,4	2	0,8	5	2,6	6	1,9	8	1,6	7	2,1	4	1,2	8	1,5	6	1,2	54	1,5
Κοινωνικοί Λειτουργοί	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,2	1	0,2	2	0,1
Ιταλικής	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,0
Ισπανικής	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,2	1	0,0
ΤΕ01-ΕΠΑΛ	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,4	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,3	2	0,6	0	0,0	1	0,2	5	0,1
ΔΕ01-ΕΠΑΛ	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	0,6	0	0,0	1	0,2	1	0,2	4	0,1
Δάσκαλος ΕΕΕΕΕΚ	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,5	0	0,0	1	0,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	0,1
Σύνολο	117	100	213	100	210	100	236	100	189	100	319	100	500	100	340	100	330	100	534	100	518	100	3506	100

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Αναφορικά με το φύλο των εκπαιδευτικών που συμμετέχουν στα ΠΠΕ της ΔΕ στην Κρήτη, διαπιστώνεται μια σταθερή υπεροχή των γυναικών, που μπορεί να οφείλεται ως ένα βαθμό στο ότι οι γυναίκες εκπαιδευτικοί είναι οι πιο πολυπληθείς ομάδες στα σχολεία. Παρόμοια ευρήματα προκύπτουν και από άλλες έρευνες (Αγγελίδου και Κρητικού, 2005; Γούπος, 2004), χωρίς να αποκλείεται κάποτε και η ισότιμη συμμετοχή και των δύο φύλων (Τσελεκτσίδου και Λαμπροπούλου, 2008) σε έρευνα στο νομό Καβάλας, όπου διαπιστώνεται ότι *«δεν υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις, η συμμετοχή των εκπαιδευτικών και των δύο φύλων είναι παρόμοια, 52% γυναίκες, 48% άντρες»*.

Αναφορικά με την ειδικότητα των εκπαιδευτικών που συμμετέχουν στα ΠΠΕ της ΔΕ στην Κρήτη, διαπιστώνεται ένα προβάδισμα των φιλόλογων, που μπορεί επίσης να οφείλεται, ως ένα βαθμό, στο ότι και οι φιλόλογοι είναι οι πιο πολυπληθείς ομάδες στα σχολεία. Ακολουθούν οι καθηγητές των φυσικών επιστημών και στη συνέχεια υπάρχει μια ανομοιομορφία ως προς τις υπόλοιπες ειδικότητες (άλλοτε ακολουθούν οι μαθηματικοί, άλλοτε οι καθηγητές φυσικής αγωγής, ξένων γλωσσών, ΠΕ17 και ΠΕ18 κ.ό.κ.). Εντούτοις, αναφορικά με την ειδικότητα του Συντονιστή-εκπαιδευτικού του προγράμματος, οι καθηγητές Φυσικών Επιστημών παίρνουν το προβάδισμα (16,6%) και ακολουθούνται από τους Φιλολόγους (14,7%), τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής (9,6%) και τους Μαθηματικούς (5,7%).

Στην έρευνα των Καπιώτα κ.ά. (2005) όπως και εδώ, προηγούνται οι φιλόλογοι, οι οποίοι ακολουθούνται από τους φυσικούς, τους μηχανολόγους και σε μικρότερα ποσοστά σχεδόν όλες οι άλλες ειδικότητες. Επίσης οι Τσελεκτσίδου και Λαμπροπούλου (2008) διαπιστώνουν ότι *«υψηλότερη συμμετοχή εμφανίζεται σταθερά στους κλάδους των φιλόλογων και των φυσικών επιστημών και ακολουθούν οι μαθηματικοί, οι καθηγητές οικιακής οικονομίας, ξένων γλωσσών, φυσικής αγωγής και πληροφορικής και οι υπόλοιποι κλάδοι σε μικρότερα ποσοστά»*. Στα ίδια συμπεράσματα καταλήγουν και οι Αποστόλου κ.ά. (2008) σε έρευνα σε βάθος δεκαετίας (1998-2008) για το νομό Τρικάλων, όπου οι φιλόλογοι υπερέχουν κατά πολύ των άλλων ειδικοτήτων και ακολουθούν οι καθηγητές φυσικών επιστημών, οι μαθηματικοί, οι καθηγητές γαλλικών και οι καθηγητές πληροφορικής ΑΕΙ ισότιμα, οι καθηγητές αγγλικών, στη συνέχεια οι θεολόγοι και οι καθηγητές φυσικής αγωγής επίσης ισότιμα και ακολούθως οι ΠΕ14, ΠΕ 7, ΠΕ18 και οι ΠΕ9, ενώ οι άλλες ειδικότητες αντιπροσωπεύονται, αλλά με πολύ λιγότερα ποσοστά.

Σε πανελλήνια έρευνά τους οι Λέκκας κ.ά. (2005), για τη διετία 2002-2003 και 2003-2004, διαπιστώνουν μια εναλλαγή ως προς την ειδικότητα που έρχεται πρώτη σε προτίμηση προγραμμάτων, μεταξύ των φιλόλογων και των φυσικών, παραμένοντας όμως και οι δύο ειδικότητες στις δύο πρώτες θέσεις και ακολουθούν οι μαθηματικοί και οι ΠΕ18. Ομοίως ο Βούκουνας (2006), σε έρευνα για την Χίο, διαπιστώνει ότι περισσότεροι φιλόλογοι από τους φυσικούς εμπλέκονται με ΠΠΕ και ακολουθούν οι άλλες ειδικότητες (μαθηματικοί, καθηγητές ξένων γλωσσών, θεολόγοι και καθηγητές φυσικής αγωγής). Αντίθετα με τις παραπάνω έρευνες είναι τα αποτελέσματα των Αγγελίδου και Κρητικού (2006) που σε έρευνα σε βάθος εξαετίας στην Ανατολική Αττική, διαπιστώνουν την υπεροχή των φυσικών που ακολουθούνται από εκείνους των θεωρητικών επιστημών και στη συνέχεια των μαθηματικών. Παρόλο που επικρατεί η αντίληψη ότι το επιστημονικό ενδιαφέρον της

Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ανήκει περισσότερο σε μαθήματα και ειδικότητες εκπαιδευτικών των φυσικών επιστημών (Βούκουνας, 2006), μεγαλύτερη τελικά καταγράφεται η συμμετοχή των φιλολόγων, που ο Βούκουνας (2006) θεωρεί ότι οφείλεται στη διεύρυνση του γνωστικού πεδίου της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σύμφωνα με τις οδηγίες του ΥΠΕΠΘ στις θεματικές ενότητες: περιβάλλον-πηγή έμπνευσης, Περιβάλλον και Πολιτισμός, Περιβάλλον και Ηθική, οι οποίες προσελκύουν τους κλάδους των θεωρητικών επιστημών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αγγελίδου, Ε. και Κρητικού, Ε. (2005). Πώς διαγράφεται το προφίλ εκπαιδευτικών Δ/θμιας Εκπ/σης Ανατ. Αττικής που διέκοψαν μόνιμα ή προσωρινά την υλοποίηση Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. *1^ο Συνέδριο Σχολικών Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης*. Ισθμός Κορίνθου, 23-25 Σεπτεμβρίου 2005, 18-27.

Αγγελίδου, Ε. και Κρητικού, Ε. (2006). Για ποιους λόγους συμμετέχουν και ποια εμπόδια συναντούν οι εκπαιδευτικοί που ασχολούνται συστηματικά με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στη Δ/ση Δ/θμιας Εκπ/σης Αν. Αττικής; *2^ο Συνέδριο Σχολικών Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης*. Αθήνα, 15-17 Δεκεμβρίου 2006, 1-11.

Αποστόλου, Μ., Τζιότζου-Μηλιώνη, Λ., Αυγέρου, Π. και Τσιούλη, Ε. (2008). Ταξιδεύοντας στα μονοπάτια της Π.Ε. 10 χρόνια στη Δ.Ε. του Ν. Τρικάλων. *4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.* Ναύπλιο, 12-14 Δεκεμβρίου 2008. <http://www.kpe.gr/>

Αρετάκη, Κ. (2014). *Αποτίμηση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Κρήτη, μέσα από τα σχολικά προγράμματα, κατά τη δεκαετία 2003-2013*. Μεταπτυχιακή διατριβή. Τμήμα Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού, Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Ρόδος.

Βούκουνας, Κ. (2006). Το προφίλ των εκπαιδευτικών και μαθητών που ασχολούνται και δεν ασχολούνται με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στο Νομό Χίου. *2^ο Συνέδριο Σχολικών Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης*. Αθήνα, 15-17 Δεκεμβρίου 2006, 124-133.

Γούπος, Θ. (2004). Η δραστηριοποίηση των εκπαιδευτικών της προσχολικής πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. *2ο Πανελλήνιο Συνέδριο Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.* Ουρανούπολη Χαλκιδικής, 15-17 Οκτωβρίου 2004. <http://www.kpe.gr/>

Δημητρίου, Α. (2002). Πολυσήμαντη θεώρηση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και τα προβλήματά της στην εκπαιδευτική διαδικασία. Στο *Εκπαιδευτική, οικογενειακή και πολιτική ψυχοπαθολογία, αποκλίσεις στο χώρο της εκπαίδευσης*, Γ' επιμέλεια; Ν. Πολεμικός, Μ. Καϊλα, Φ. Καλαβάσης. Αθήνα: Ατραπός, 257-275.

Καπιώτας, Ε.Μ., Λαμπάκη, Κ.Ο. και Καπιώτα, Μ.Μ. (2005). Στατιστική ανάλυση και χαρτογραφική απεικόνιση των Σχολικών Προγραμμάτων Π.Ε. στη Δ.Δ.Ε. Ν. Λέσβου. *1^ο Συνέδριο Σχολικών Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης*. Ισθμός Κορίνθου, 258-267.

Λέκκας, Θ., Κολοκυθάς, Γ., Καζαντζή, Α., Καϊλα, Μ. και Γαρδίκης, Δ. (2005). Σχολικά προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης παρουσίαση της πορείας υλοποίηση του έργου τα σχολικά έτη 2002-03 και 2003-04. *1ο Συνέδριο Σχολικών Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης*. Ισθμός Κορίνθου, 23-25 Σεπτεμβρίου 2005, 364-380.

Μήλιου, Ζ. (2010). Θεματολογία και διαστάσεις της Αειφόρου Ανάπτυξης στα Σχολικά Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. *5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.* Ιωάννινα, 26-28 Νοεμβρίου 2010. <http://www.kpe.gr/>

Τσελεκτσίδου, Π. και Λαμπροπούλου, Τ. (2008). Βελτίωση συνθηκών και θεσμικών όρων κατά την υλοποίηση Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στα σχολεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Καβάλας. *4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.* Ναύπλιο, 12-14 Δεκεμβρίου 2008. <http://www.kpe.gr/>